

**Gastouderaanpak
BoekStart**

Training Voorlezen in de gastouderopvang

**Handleiding
Januari 2025**

Colofon

Uitgave van BoekStart

Tekst: Marloes Antens

(Burobuitenshuis: Ontwikkelaar/projectleider/adviseur Taal & Educatie)

© 2025 BoekStart – Kunst van Lezen

Niets van deze uitgave mag vermenigvuldigd worden, op wat voor wijze dan ook, of worden opgeslagen in een gegevensbestand zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever.

Inhoud

p. 4 Inleiding

p. 5 Inhoud training

p. 5 Doelen

p. 5 Opbouw bijeenkomst/workshop/training

p. 5 De training: de voorbereiding

p. 6 Informatie vooraf

p. 7 Eigen voorbereiding

p. 7 Opzet en structuur bijeenkomst/workshop/training

p. 9 De training: de bijeenkomsten

p. 9 DEEL A – De basis

p. 9 Benodigheden

p. 9 Inhoud

p. 12 DEEL B – Aanvullende onderwerpen

p. 12 Benodigheden

p. 12 Inhoud

p. 12 Onderwerp 1: Voorlezen als (nog) rijkere activiteit

p. 13 Onderwerp 2: Activiteiten die bijdragen aan de taalontwikkeling

p. 14 Onderwerp 3: Een goede voorleesomgeving

p. 15 Onderwerp 4: Meertaligheid

p. 16 Onderwerp 5: Vraagouders betrekken

p. 17 Onderwerp 6: Landelijke campagnes

Inleiding

Boeken vormen een grote schatkist aan prikkels en impulsen voor de taalontwikkeling van jonge kinderen. De verhalen brengen de kinderen in nieuwe situaties die hun kennis en hun verbeelding vergroten. Door te kijken naar de illustraties, te luisteren naar de verhalen en er met een volwassene over te praten, wordt de kennis van de wereld steeds groter. Bovendien leren ze woorden begrijpen die in gewone gesprekjes niet zo snel gebruikt worden. Vooral laagtaalvaardige kinderen hebben het nodig om veel voorgelezen te worden.

Of kinderen naar boeken blijven grijpen, erin blijven kijken en graag voorgelezen willen worden, hangt af van de vaardigheid van de volwassenen om hen heen, de ouder – maar ook de opvangouder. Het is belangrijk om zó voor te lezen dat een kind er plezier aan beleeft. Dit leesplezier bereik je door interactief te zijn tijdens het voorlezen. Daarnaast helpt het enorm om inzicht te hebben in hoe baby's, dreumesen en peuters omgaan met boeken, wat ze begrijpen, hoe ze communiceren en hoe hun taalontwikkeling verloopt.

Met de BoekStarttraining *Voorlezen in de gastouderopvang* kunnen bibliotheekmedewerkers helpen om de competenties van de gastouders te ontwikkelen of te versterken. De training is opgedeeld in een basistraining met fundamentele onderwerpen en keuzeonderdelen. Zo kan er een training op maat worden gegeven.

Deze handleiding is bedoeld om bibliotheekmedewerkers, die de training gaan verzorgen, te ondersteunen en te inspireren.

Inhoud training

Doelen

DEEL A – De basis:

De gastouders:

- weten wat het belang van voorlezen in de gastouderopvang is – en (h)erkennen hun rol hierin;
- krijgen inzicht in hoe de leesontwikkeling verloopt bij 0 tot 4-jarigen;
- kunnen het juiste boek kiezen, passend bij de leeftijd van het kind;
- weten hoe ze interactief kunnen voorlezen;
- zijn geïnformeerd over het aanbod van de Bibliotheek en weten hoe zij dat bij de vraagouders onder de aandacht kunnen brengen.

DEEL B – Aanvullende onderwerpen (optioneel)

De gastouders:

- leren hoe ze voorlezen tot een (nog) rijke(re) activiteit kunnen maken;
- leren welke activiteiten kunnen bijdragen aan de taalontwikkeling;
- weten waaraan een goede voorleesomgeving moet voldoen;
- leren over meertaligheid en het belang van het leren van de eigen taal;
- krijgen tips over hoe ze ouders kunnen betrekken;
- krijgen meer informatie over landelijke campagnes.

Opbouw bijeenkomt/workshop/training

De training bestaat uit twee delen; DEEL A en DEEL B.

Deel A bestaat uit een aantal fundamentele onderwerpen, zoals het belang van voorlezen en wat de Bibliotheek in dat opzicht kan betekenen voor de gastouders.

De onderwerpen uit Deel B zijn optioneel en bedoeld om aan specifieke wensen, behoeften of voorkeuren te voldoen. Uit deze onderwerpen kun je een keuze maken – en toevoegen aan de basistraining. Uiteraard kun je er ook voor kiezen om één of meerdere onderwerpen van Deel B in een aparte workshop aan bod te laten komen.

Voor beide delen is een powerpoint-presentatie uitgewerkt.

De training: de voorbereiding

Informatie vooraf

Maak vooraf afspraken met de contactpersoon van de gastouderopvang-organisatie over de wensen en behoeften ten aanzien van de training(en).

Praktische bespreekpunten zijn bijvoorbeeld;

- De datum, de duur en het tijdstip van de training. De ervaring vanuit de pilot leert dat een avond beter werkt dan bijvoorbeeld een ochtend of middag.
- De periode waarin de training/workshop valt. De decembermaand is een drukke maand voor iedereen – en dus minder geschikt om iets dergelijks te plannen. Raadzaam is een moment in de maanden januari t/m juni of in september t/m november.
- De locatie. Wil je in de training/workshop meteen het aanbod van de Bibliotheek concreet kunnen tonen, dan is de Bibliotheek uiteraard een uitermate geschikte locatie. Wil je als Bibliotheek juist ‘naar de mensen toe’ bewegen, dan is de opvanglocatie misschien een betere keuze.
- Welke onderwerpen wil je (nog meer) aan bod laten komen? Deel A en één of meerdere onderwerpen van Deel B (zie: Inhoud training)? In hoeveel trainingen/workshops wil je dit doen? Wil je dat de trainingen/workshops terugkerend zijn? Of wil je dat meerdere trainingen/workshops elkaar aanvullen?
- Wie nodigt de potentiële deelnemers uit? Doen jullie het samen? Of doe jij dat namens de Bibliotheek? Zie KADER voor een voorbeeldtekst voor de uitnodiging.
- Laat potentiële deelnemers eventueel bij inschrijving al aangeven in welke leeftijdscategorie zij kinderen opvangen. Op die manier kun je ervoor zorgen dat de inhoud van de workshop/training goed aansluit bij de behoeften van de opvangouders.

Besprek met de contactpersoon van de gastouderopvang-locatie van tevoren goed wat de verwachtingen zijn en wat de voorkennis is van de deelnemers. Hebben ze al vaker een training over voorlezen gehad? En kwam toen ook het voorlezen aan baby's en dreumesen aan bod?

Voor jou als trainer is het belangrijk om in je eigen voorbereiding de accenten op de goede plek te leggen: waar ligt de behoefte van deze groep?

Voorbeelduitnodiging

Onderwerp: Gratis **training** ‘Voorlezen in de gastouderopvang’

Ken je dat? Jonge kinderen die zichtbaar plezier beleven aan boeken en de plaatjes die erin staan? Ze wijzen, ze herkennen allerlei (dagelijkse) dingen en ze kraaien van plezier. Je gunt ze als gastouder veel van dit soort momenten. Zéker als je weet hoe goed boekjes zijn voor de taalontwikkeling van jonge kinderen, en zelfs al voor baby's!

Graag nodigen we je uit voor een **training** over voorlezen in de gastouderopvang. We vertellen je daar meer over het belang van voorlezen – en jouw rol daarbij als gastouder. Ook hoor je meer over de leesontwikkeling van kinderen en over passende voorleesboekjes bij elke fase van deze ontwikkeling.

Uiteraard is er ook genoeg gelegenheid om andere gastouders te ontmoeten, elkaar te inspireren en om ideeën met elkaar uit te wisselen. Kortom: een gezellige ochtend/middag/avond die ook nog eens leerzaam is.

De workshop/training is gratis en vindt plaats op

DATUM

BEGIN- en EINDTIJD

LOCATIE

Meld je nu aan via **CONTACTGEGEVENS** en geef daarbij meteen aan welke leeftijd de kinderen hebben die je doorgaans opvangt.

We zien je graag op **DATUM!**

Eigen voorbereiding

Voordat je begint met het geven van deze training/workshop, doe je er natuurlijk goed aan om je de stof eigen te maken, voor zover dat nog niet zo is. Verdiep je in al het materiaal dat voorhanden is – en dat past bij de inhoud die je hebt gekozen. De basis van de training is deze handleiding. Aan het einde van deze handleiding staat een literatuurlijst met verdiepende literatuur over interactief voorlezen en de taalontwikkeling van baby's, dreumesen en peuters. Op boekstartpro.nl staan [Boekideeën](#) voor het werken met boeken in de kinderopvang.

Gebruik de powerpoints als leidraad en vorm daarbij je eigen verhaal. Je kunt dit verhaal uitschrijven of in een aantal steekwoorden toevoegen, wat je zelf het prettigst vindt. En op Vimeo staan de filmpjes die bij deze training horen. Zie hiervoor boekstartpro.nl in de Toolkit Expertise onder het kopje 'Training Interactief voorlezen in de kinderopvang' bij 'Video's bij de training Interactief voorlezen'. Mocht je het spannend vinden, onthoud dan dat jij al snel op het plusniveau zit en dat dit voor de meeste gastouders nieuwe stof is. Richt je op de interactie met de groep, laat de deelnemers zelf meedenken en reacties geven. De inbreng die zij hebben vanuit de praktijk en hun ervaring is net zo waardevol als jouw kennis.

Opzet en structuur bijeenkomst/workshop/training – Deel A en Deel B

Tijdsduur	Inhoud	Werkvorm	Benodigheden
DEEL A			
Inlooptijd	Opening	Interactief aanbieden	Naamkaartjes en stiften
15 minuten	Welkom en voorstelrondje	Opdracht: stel jezelf voor en licht keuze boek toe	Verschillende aansprekende voorleesboekjes
5 minuten	Doelstellingen	Presentatie	Powerpoint, Deel A
10 minuten	Belang van voorlezen	Presentatie, opdracht en gesprek	Powerpoint, Deel A + evt filmpje Vimeo
30 minuten	Leesontwikkeling	Presentatie en opdracht	Collectie boekjes 0-4 jaar + BSfolder <i>Voorlezen aan jonge kinderen 0-4 jaar</i>
20 minuten	PAUZE		
30 minuten	Interactief voorlezen	Presentatie en opdracht	Collectie boekjes 0-4 jaar

10 minuten (+ evt. extra tijd voor rondleiding)	Aanbod Bibliotheek + hoe ze ouders hierover kunnen informereren, bijv met folder	Presentatie (+ evt: rondleiding)	Powerpoint, Deel A Folder- en flyer materiaal Bibliotheekcontext
TOTAAL 2 uur			
DEEL B			
Kies één of meerdere onderwerpen ter aanvulling op DEEL A. OF: organiseer een tweede/nieuwe bijeenkomst om (een) onderwerp(en) uit DEEL B aan te bieden.			
Inlooptijd	Opening	Interactief aanbieden	Naamkaartjes en stiften
15-20 minuten	Welkom en voorstelrondje	Eventuele opdracht om nader kennis te maken met elkaar	Afhankelijk van eventuele opdracht
10-30 minuten (afhankelijk van de werkvorm)	Onderwerp 1: Activiteiten bij boeken	Presentatie en opdracht(en)	Powerpoint, Deel B: sheet 4-5 Device om online aanbod te tonen, zoals de Boekideeën, eventueel de betreffende boeken
15-20 minuten	Onderwerp 2: Een rijke taalomgeving	Presentatie en opdracht(en)	Powerpoint, Deel B: sheet 6-10 + boek: Fiet wil rennen
15 minuten	Onderwerp 3: Een goede voorleesomgeving	Presentatie en opdracht(en)	Powerpoint, Deel B: sheet 11-12
10-15 minuten	Onderwerp 4: Meertaligheid	Presentatie	Powerpoint, Deel B: sheet 13-14 anderstalige en tekstloze boeken
10-15 minuten	Onderwerp 5: Ouders betrekken	Presentatie en opdracht(en), demonstratie	Powerpoint, Deel B: sheet 15-16 Folder <i>Voorlezen in de gastouderopvang</i> + tekstloos prentenboek + BoekStartkoffertje
10 minuten	Onderwerp 6: Landelijke campagnes	Presentatie	Powerpoint, Deel B: sheet 17-21 + eventueel voorbeelden van boeken uit de betreffende campagnes en/of campagnemateriaal

De bijeenkomsten: DEEL A – De basis

Deel A

Benodigheden:

- Powerpoint DEEL A
- koffie, thee, iets lekkers
- naambordjes en stiften
- handouts
- Boekstartkoffertjes
- Folders, flyers Bibliotheek
- Folders *Voorlezen in de gastouderopvang*
- Folders *Voorlezen aan jonge kinderen 0-4 jaar*
- Diverse boeken ter ondersteuning en voor tussentijdse opdrachten
- Evaluatieformulieren

Inhoud – DEEL A

1. Openingsdia (DIA 1)

Zorg ervoor dat de deelnemers alvast hun naamkaartje kunnen maken.

2. Welkom (DIA 2 – 20 minuten)

Voorstelronde – interactief

Kinderboeken met leuke, grappige, bijzondere titels neerleggen.

Werkvorm:

Deelnemers pakken een boek dat het beste bij hen past, bijvoorbeeld op grond van de titel, vormgeving, ervaring, etc. De deelnemers stellen zichzelf voor en vertellen waarom ze voor dit boek hebben gekozen.

3. Doelstellingen (DIA 3 – 5 minuten)

De gastouders

- weten wat het belang van voorlezen in de gastouderopvang is – en (h)erkennen hun rol hierin;
- krijgen inzicht in hoe de leesontwikkeling verloopt bij 0 tot 4-jarigen;
- kunnen het juiste boek kiezen, passend bij de leeftijd van het kind;
- weten hoe ze interactief kunnen voorlezen;
- zijn geïnformeerd over het aanbod van de Bibliotheek;
- kunnen dit overbrengen aan vraagouders.

4. Het belang van voorlezen... en jouw rol daarbij (DIA 4 t/m 7 – 10 minuten)

30 miljoen woorden kloof

<https://vimeo.com/194263569>

Voorlezen maakt groot verschil. Van de kinderen die niet worden voorgelezen heeft maar 30% voldoende woordenschat voor een goede start op school. En een kind dat opgroeit in een taalarm gezin, hoort in de vier jaar voordat het naar school gaat 30 miljoen woorden minder dan in een taalrijk gezin. Van de peuters en kleuters die geregeld zijn voorgelezen heeft bijna 70% voldoende woordenschat.

5. Welke boeken voor welke leeftijd? (DIA 8 t/m 11 – 30 minuten)

Mogelijke werkvorm:

Leg boekjes klaar voor diverse leeftijden. Let ook op verschillende soorten, zoals badboekjes, liedjes-/versjesboeken, zoekboeken, aanwijsboeken, enz.

De deelnemers gaan in tweetallen een aantal boeken kiezen. Deze boeken gaan zij bekijken en ze schatten in voor welke leeftijd het boek geschikt is. Zij krijgen bij deze opdracht een formulier waarop ook de motivatie geschreven kan worden.

De opdracht wordt na afloop plenair besproken. Bijvoorbeeld door te beginnen met de vraag: Wie denkt een boekje voor de allerjongste baby te hebben?

De deelnemers krijgen tijdens de bespreking al veel informatie en tips over boekenkeuze per leeftijd.

Tot slot is er nog aandacht voor de ontwikkeling van het kind en de boekenkeuze hierbij:

De verschillende fases in de leeftijd 0-4 jaar:

- de baby kijkt naar zwart-witboekjes (0 tot 4 maanden);
- de baby onderzoekt boekjes (vanaf 4 à 5 maanden);
- de baby kan met een boekje omgaan (vanaf 9 maanden);
- de dreumes is gericht op de inhoud van boeken (1 tot 2 jaar);
- de peuter begrijpt het verband tussen bladzijden en eenvoudige verhalen (2 tot 3 jaar);
- de peuter begrijpt wat meer complexe verhalen (3 tot 4 jaar).

Bron: <https://www.boekstart.nl/samen-lezen/leesontwikkeling-0-4-jaar.html>

Bibliotheek FlevoMeer heeft een handig hulpmiddel ontwikkeld om de juiste boekjes te kiezen voor de juiste leeftijd; de zogenaamde ‘Boekenkiezer’. Je vindt hier ook een aantal nuttige voorleestips. Zie: <https://cms.flevomeerbibliotheek.nl/sites/default/files/2023-06/Flyer%20BoekenKiezer.pdf> (DIA 10).

Verder is er als hulpmiddel bij het kiezen van boekjes bij een bepaalde leeftijd de wat uitgebreidere folder *Voorlezen aan jonge kinderen 0-4 jaar* (Dia 11). Deel hem uit aan de deelnemers.

Maak ook gebruik van de [Inventarisatielijst boekencollectie gastouders](#) (boekstartpro Toolkit Netwerk & Beleid).

PAUZE

6. Interactief voorlezen (DIA 12 t/m 14 – 30 minuten)

De voorlezer reageert op wat het kind zelf met het boekje doet.

De voorlezer praat voor, tijdens en na het voorlezen met de kinderen over het verhaal.

Voordelen van interactief voorlezen (DIA 13);

- Taalontwikkeling: het stimuleert de taalontwikkeling door blootstelling aan nieuwe woorden en zinsstructuren.
- Sociale interactie: het bevordert de interactie tussen ouder/verzorger en kind, wat de band versterkt.
- Concentratie: kinderen leren zich te concentreren op een verhaal, wat hun aandachtsvaardigheden verbetert.
- Verbeelding: het prikkelt de verbeelding van kinderen en moedigt creatief denken aan.
- Kennis en begrip: het vergroot het begrip van de wereld en verschillende concepten.

- Empathie: verhalen helpen kinderen begrip en empathie te ontwikkelen door zich in te leven in de personages.
- Voorbereiding op leren: het legt een basis voor leesvaardigheid en succes op school.

Door interactief voor te lezen, wordt de leeservaring plezieriger en leerzamer voor jonge kinderen.

Gebruik maken van de info in de folder *Voorlezen aan jonge kinderen 0-4 jaar*, de groeimeter en de video's.

Werkvorm - Doorkijkjes (DIA 14)

Maak een keuze uit een of meerdere van onderstaande fasen. Geef eerst een korte introductie en laat dan de video zien.

Leesontwikkeling in leeftijdsfasen;

- Eerste paar maanden
- Rond een half jaar
- 1 jaar
- 1,5 jaar
- 2 jaar
- 2,5 jaar

Laat de bijbehorende video zien en stel vragen, zoals: wat valt je op, wat vond je goed, wat vond je minder goed, waarom vind je dat, wat had je zelf anders gedaan? Gebruik hiervoor onderstaande link (Groeimeter)

TIP: Probeer de informatie zo goed mogelijk aan te laten sluiten bij de doelgroep(en) van de gastouders.

- Groeimeter met video's over voorlezen – per leeftijdsfase

<https://www.boekstart.nl/samen-lezen/groeimeter.html>

Extra voorleesvideo's interactief voorlezen:

<https://www.iedereenleest.be/over-lezen/interactief-voorlezen-aan-babys-en-peuters-zo-doe-je-dat>

7. Aanbod Bibliotheek (DIA 15)

Gebruik dit moment en deze dia naar eigen idee.

Wat kun je als Bibliotheek bieden aan de gastouders? Denk aan boeken, het digitale aanbod (Bereslim en de Voorleeshoek) en activiteiten maar wellicht ook aan een speciale instellingspas.

Is er een mogelijkheid voor een rondleiding – of kun je die alsnog plannen?

8. Vraagouders informeren (DIA 16)

Welke folders, flyers of aankondigingen zijn voor de vraagouders interessant? Breng deze onder de aandacht bij de gastouders, zodat zij op hun beurt de vraagouders kunnen informeren. Zorg ervoor dat de gastouders iets van het materiaal mee kunnen nemen. Misschien zijn er ook (kleine) posters voorhanden met daarop het aanbod voor de vraagouders? Denk bijvoorbeeld aan terugkerende voorleesmomenten in de Bibliotheek.

===== EINDE DEEL A =====

De bijeenkomsten: DEEL B – Aanvullende onderwerpen

Deel B

Benodigdheden:

- Powerpoint DEEL B
- koffie, thee, iets lekkers
- naambordjes en stiften
- handouts
- Boekstartkoffertjes
- Folders, flyers Bibliotheek
- Folders *Voorlezen in de gastouderopvang*
- Folders *Voorlezen aan jonge kinderen 0-4 jaar*
- Diverse boeken ter ondersteuning en voor tussentijdse opdrachten
- Evaluatieformulieren

Inhoud – DEEL B Aanvullende onderwerpen

Pas deze presentatie aan naar eigen inzicht en gebruik.

Mogelijk kies je ervoor om één van de onderwerpen toe te voegen aan **Deel A** van de training. In dat geval kun je ook de betreffende doelstelling + bijbehorende dia's toevoegen aan **Deel A**.

Kies je ervoor om één of meerdere onderwerpen in een nieuwe workshop/training aan te bieden, dan is een welkomst-dia en een kleine introductie natuurlijk ook wenselijk.

1. Openingsdia (DIA 1)
2. Welkom (DIA 2)
3. Doelstellingen bij de aanvullende onderwerpen (DIA 3)

De gastouders:

- leren hoe ze voorlezen tot een (nog) rijke(re) activiteit kunnen maken (Onderwerp 1 - DIA 4 en 5);
- leren welke activiteiten kunnen bijdragen aan de taalontwikkeling (Onderwerp 2 - DIA 6);
- weten waaraan een goede voorleesomgeving moet voldoen (Onderwerp 3 - DIA 11 en 12);
- leren over meertaligheid en het belang van het leren van de eigen taal (Onderwerp 4 - DIA 13 en 14);
- krijgen tips over hoe ze ouders kunnen betrekken (Onderwerp 5 - DIA 15 en 16).;
- krijgen meer informatie over landelijke campagnes (Onderwerp 6 - DIA 17 t/m 21).

Aanvullende onderwerpen (OPTIONEEL)

Onderwerp 1: Voorlezen als (nog) rijkere activiteit (DIA 4 en 5)

Voor jonge kinderen ligt er een directe relatie tussen hun belevingswereld en die van het voorlezen. Een activiteit naar aanleiding van het voorlezen zorgt ervoor dat het nog lang

plezier geeft en het verhaal blijft hangen. Denk hierbij aan creatieve activiteiten als zingen, dansen, muziek maken, tekenen of schilderen en alle soorten spel: taal en expressie, beweging, rollen- of poppenspel, of vrij spel.

Wijs de gastouders op de [Boekideeën](#) en laat ze zien waar ze deze zelf kunnen vinden (op [boekstartpro.nl](#) onder 'Voorlezen' in de horizontale menubalk bij 'Interactief voorlezen'. Combineer dit met andere tips, zoals op de website van [boekstart.nl](#), het e-magazine [BoekStart voor jou!](#) en [jeugdbibliotheek.nl](#) waar voorleesfilmmpjes en digitale prentenboeken te vinden zijn.

Mogelijke werkvormen:

- Geef voorbeelden van de boekideeën, zoals '1,2,3,4 ... geen hoedje van papier' https://www.boekstartpro.nl/dam/bestanden/Boekidee/20210106_boekidee-1234-geen-hoedje-van-papier.pdf - DIA 5

en 'Nog even samen spelen': https://www.boekstartpro.nl/dam/bestanden/Boekidee/20222206_nog-even-samen-spelen.pdf
- Laat deelnemers zelf het aanbod Boekideeën verkennen.
- Laat deelnemers zelf een activiteit bedenken bij een boek. Leg in dat geval verschillende boekjes klaar.

Benadruk in elk geval dat het verrijken van de taalomgeving van het jonge kind op heel veel manieren kan: dus zeker door interactief voorlezen maar ook door middel van spelletjes, zingen, veel praten/talige interacties met het kind. Belangrijk hierbij is dat er in elk geval veel gesproken wordt. Een kleurplaat is leuk, maar als hij in stilte wordt ingekleurd, draagt het niet bij aan de taalontwikkeling.

Onderwerp 2: Activiteiten die bijdragen aan de taalontwikkeling (DIA 6 t/m 10)

Vertel over het belang van een rijke taalomgeving.

Veel kinderen leren hun moedertaal snel en onbewust. Dit gaat echter niet vanzelf: een goed taalaanbod is daarbij van groot belang. Er zijn grote verschillen in het taalaanbod dat kinderen thuis krijgen. In het ene gezin wordt bijvoorbeeld veel met het kind gespeeld, gepraat en gelezen, terwijl dit in het andere gezin niet het geval is. Hoe groter en rijker het taalaanbod is, hoe beter dit is voor de taalontwikkeling van het kind. En hoe beter de taalontwikkeling van het kind, hoe groter de kans op succes en welzijn in hun latere leven.

Belangrijk om te weten: buitenshuis -zoals op de opvang- kan een rijk taalaanbod óók de taalontwikkeling ondersteunen.

Een rijk taalaanbod kenmerkt zich door drie dingen (DIA 6):

- Veel praten. Dit doe je bijvoorbeeld door bij dagelijkse dingen meer te praten (vertellen wat je doet tijdens het aankleden en kledingstukken/lichaamsdelen daarbij benoemen, een liedje zingen bij het samen tafel dekken of opruimen, etc.).
- De taal is goed afgestemd op het kind, zowel qua taalniveau als qua inhoud. Dit kan je bijvoorbeeld doen door vragen te stellen die aansluiten op de kennis van het kind.
- Er is veel heen-en-weer interactie tussen (gast-)ouder en kind. Voor de taalontwikkeling van het kind is de eigen, actieve deelname aan het gesprek erg belangrijk. Dit kun je

stimuleren door vragen te stellen, maar ook door stiltes te laten vallen waardoor het kind ruimte heeft om op jou te reageren.

Wat kun je zelf doen in de opvang? (DIA 7 en 8)

Laat de gastouders met elkaar nadenken over wat ze zouden kunnen doen om de taalomgeving in de opvang nog rijker te maken. Welke concrete activiteiten kunnen zij bedenken die écht bijdragen aan de taalontwikkeling?

Voorbeelden op DIA 8:

- Samen veel praten en zingen
- Regelmatig voorlezen
- Praten over boeken
- Zelf het goede voorbeeld geven door zelf te lezen
- Boeken, kranten en tijdschriften in huis hebben
- Met kinderen naar de Bibliotheek gaan

Ga hier het gesprek over aan met de gastouders. Wat doen ze al en welke kansen zien ze om wat ze al doen, nog beter/vaker te doen? Welke kansen kun je grijpen (zoals ook voorlezen tijdens het eten of buiten voorlezen) en welke kun je creëren (bijvoorbeeld we maken een liedjesmand met voorwerpen die bij een liedje horen).

Zelf ervaren (DIA 9 en 10)

Laat de deelnemers het fragment uit *Fiet wil rennen* bekijken en beluisteren. Zie:

<https://www.youtube.com/watch?v=WuYn9dAmUFY>

Laat ze proberen antwoorden te geven op de volgende vragen:

- Wat hoor je aan beeldspraak?
- Hoor je ook woorden die je niet vaak gebruikt?
- Hoor je ook uitdrukkingen of gezegden?

Inventariseer samen en laat daarna DIA 10 zien. Hieruit blijkt maar hoé rijk taal uit boeken eigenlijk is!

Onderwerp 3: Een goede voorleesomgeving (DIA 11 en 12)

DIA 11: Voorlezen is het prille begin voor leesplezier bij baby's en peuters en is daarom de basis voor een leven lang graag en goed lezen. Werken aan de taalontwikkeling begint al bij de geboorte. Naast de ouders, is er dus ook een belangrijke rol weggelegd voor (externe) begeleiders van kinderen.

Ga in gesprek: Waar denk je aan bij 'een goede leesomgeving'?

Let op: Hier gaat de discussie ontstaan dat de kinderen de boeken kapot maken.

Tips die je als trainer kunt geven:

- Zorg dat boeken geschikt zijn voor de leeftijd qua materiaal
- Pak kwetsbare boeken er alleen bij als jij samen met de kinderen de boeken gaat lezen. Zet ze eventueel op een plek waar kinderen ze kunnen zien en aanwijzen als ze het boek graag willen lezen.

- Zet niet teveel (max 5) boeken frontaal neer op een plankje/rekje; een plek waar kinderen het ook zelf goed neer kunnen zetten.
- Laat de kinderen zien hoe je met boeken omgaat. Dat kost tijd (net als het leren drinken uit een beker en naar de wc gaan) maar als het een routine is, is het net zo gewoon als alle andere dingen.
- Gebruik liever geen mand of kist, dat nodigt uit om te gooien met boeken als er opgeruimd wordt.
- Doe kapotte boeken weg. Iets dat kapot is, nodigt uit om er verder aan te trekken of plukken. Kinderen kennen het onderscheid niet tussen boeken die kapot 'mogen' en boeken waar we zuinig op zijn.

Hoe zorg je voor een voorleesvriendelijke omgeving in je opvang? (DIA12)

Tips voor een goede voorleesomgeving in de gastouderopvang (DIA 12);

- 1) Zorg voor een mooie, gevarieerde boekencollectie. Denk aan verschillende thema's en onderwerpen maar ook aan de verschillende leeftijden die je opvangt. De Bibliotheek kan helpen! Maak gebruik van de [Inventarisatielijst boekencollectie gastouders](#) (boekstartpro: Toolkit Netwerk & Beleid).
- 2) Creëer een aantrekkelijke leesplek. Het helpt als boeken deel uitmaken van de directe leefomgeving van jonge kinderen. Stal boeken zichtbaar uit en voorzie ook een aantal boekjes waar kinderen zelf bij kunnen om in te bladeren en om een boek te ontdekken.
- 3) Maak van voorlezen een vaste (dagelijkse) routine. Kies vaste momenten waarop er voorgelezen wordt. Kinderen houden van gewoontes en bereiden zich zo na een tijdje ook voor op het luisteren, wanneer ze weten dat het vaste voorleesmoment er aankomt. Luid het bijv. in met het liedje '[De Voorleestrom](#)'. Ook een vaste voorleesplek draagt bij aan de routine en zorgt voor een rustige omgeving met weinig andere afleiding.
- 4) Betrek voorlezen ook bij andere activiteiten. Betrek boekjes bij kleine dagelijkse gebeurtenissen. Bij elk moment past wel een verhaaltje, een liedje of rijmpje. Je kan ook inspelen op themadagen en -weken.
- 5) Lees individueel voor of in kleine groepjes.
- 6) Maak gebruik van de digitale prentenboeken van Bereslim of de voorleesfilmmpjes van de Voorleeshoek.
- 7) Besteed aandacht aan meertaligheid en diversiteit.
- 8) Probeer ook ouders te betrekken. Maak het voor ouders zichtbaar dat boeken en voorlezen een plaats hebben in je opvang.
- 9) Kom regelmatig naar de Bibliotheek. Medewerkers van de Bibliotheek kunnen je adviseren in de keuze van de boekjes, maar heel wat bibliotheken staan ook open voor een specifieke samenwerking met kinderopvanginitiatieven waarbij de Bibliotheek de uitleentermijn verlengt of bijvoorbeeld om de zes weken een voorraad kinderboekjes klaarlegt voor de kinderopvang.

Bron: <https://www.iedereenleest.be/over-lezen/de-praktijk/tien-tips-voor-een-voorleesomgeving-de-kinderopvang>

Onderwerp 4: Meertaligheid (DIA 13 en 14)

Wat is meertaligheid? Bekijk de video. Het doel van deze clip is om het thema meertaligheid bespreekbaar te maken. Wat is meertaligheid eigenlijk? En welke vormen van meertaligheid bestaan er zoal?

Goed om te weten:

Ouders kunnen het beste voorlezen in hun thuistaal. Het heeft het meest effect als er wordt voorgelezen in de eigen taal; de taal die iemand het best beheerst. Want het voorlezen en het praten over het boek gaat veel beter in de taal die je vloeiend spreekt. De thuistaal verbindt ouders sterk met hun kindje. Dat zorgt voor samen meer ontspanning en plezier dan als je steeds naar woorden moet zoeken. Want dat is het allerbelangrijkst: het samen van een boekje genieten!

Ook biedt de taal die vloeiend wordt gesproken een kind een beter 'raamwerk' om zijn taal goed te ontwikkelen. Het kind leert al veel woorden en begrippen in een andere taal dan het Nederlands. Straks op school kunnen de geleerde woorden gemakkelijk vervangen worden door de Nederlandse woorden. Want het kind kent de betekenis al: hij hoeft er alleen nog maar het Nederlandse woord voor te leren.

Laat de gastouders ook het meertalig voorlees-aanbod zien op

<https://prentenboekeninalletalen.nl> en op de Voorleeshoek; www.thereadingcorner.tv

DIA 14

(Gast)ouders begrijpen de metafoor van een kasteel altijd goed. Als je een kasteel bouwt, bouw je eerst een stevig onderlaag: een goed fundament. Die stevige basis is je thuistaal. Als dat fundament stevig is, dus als je je thuistaal goed ontwikkelt, kun je er veel mooie grote torens opbouwen. Bijvoorbeeld een heel sterke Nederlandse toren, een Engelse toren, en misschien wel een Chinese toren, mocht je dat willen!

Onderwerp 5: Vraagouders betrekken (DIA 15 en 16)

Zie: folder *Voorlezen in de Gastouderopvang* -

<https://www.boekstartpro.nl/dam/bestanden/voorlezen/boekstart-gastouderfolderdigitaaldef.pdf>

In gesprek: (Hoe) betrekken jullie nu de vraagouders?

Geef de gastouders de tip om voorleeservaringen uit te wisselen met vraagouders. Laat hen daarbij niet alleen vertellen om welk boek het ging, maar ook over het voorlezen zelf en de reacties van het kind. Laat vraagouders die onzeker zijn over zelf voorlezen een keer meekijken en luisteren.

Spreek vraagouders een andere thuistaal dan het Nederlands? Zij kunnen het best voorlezen in hun eigen taal. Met de taal van hun hart maken ze het beste contact met hun kind.

Of vertel over de mogelijkheden van een tekstloos prentenboek, vol grote platen met veel details, waarbij ieder zijn eigen verhaal kan vertellen. Laat zien hoe je dat doet of geef hun eens een tekstloos prentenboek mee naar huis om het zelf te proberen.

Voor de leeftijd van 0-4 jaar werken de zogenaamde zoekboeken heel goed, maar ook de boeken met/over de eerste woorden. Veel baby- en dreumesboeken bevatten sowieso al weinig taal. Bij die boeken vertel je dus eigenlijk al je eigen verhaal.

Voorbeelden van tekstloze prentenboeken voor de iets oudere kinderen (met een link naar jeugdbibliotheek.nl):

[Stop! Monsters! – Mark Janssen](#)

[Eiland – Mark Janssen](#)

[Alfabet- Charlotte Dematons](#)

[Holland op z'n mooist – Charlotte Dematons](#)

[De gele ballon – Charlotte Dematons](#)

[Waar is de taart? – Thé Tjong Khing](#)

[Monkie – Dieter Schubert](#)

[Zaterdag – Saskia Halfmouw](#)

[Overdag is hij een krokodil – Giovanna Zoboli](#)

[Zwerveling - Peter van den Ende](#)

[Bosch- Thé Tjong-King](#)

Vertel vraagouders over het belang van voorlezen en de mogelijkheden van de Bibliotheek/BoekStart.

Onderwerp 6: Landelijke campagnes (DIA 17 t/m 21)

Bron: <https://www.debibliotheken.nl/informatie/leescampagnes/>

Voor deze doelgroep (kinderen 0-4 jaar) zijn de volgende landelijke campagnes relevant:

- De Nationale Voorleesdagen (januari, 0-6 jaar) - <https://www.hebban.nl/nationalevoorleesdagen>
- Media Ukkie Dagen (april, 0-4 jaar) – www.mediaukkie.nl
- BoekStartdag (mei of juni, 0-4 jaar) - <https://www.boekstartpro.nl/home/bibliotheken/boekstartdag.html>
- Kinderboekenweek (oktober, 0 – 15+ jaar) - www.kinderboekenweek.nl

De Nationale Voorleesdagen (DIA 18)

Tijdens De Nationale Voorleesdagen draait het om voorlezen aan kinderen van 0 tot 6 jaar, die zelf nog niet kunnen lezen of net leren lezen. Voorlezen heeft namelijk heel wat voordelen, zoals een positief effect op de woordenschat en het tekstbegrip. Bovendien ontwikkelen kinderen naast hun taalgevoel ook een beter inlevingsvermogen. Voorlezen gaat voor!

Elk jaar wordt er een Prentenboek van het Jaar gekozen. Dit prentenboek staat centraal tijdens De Nationale Voorleesdagen; het is de nummer 1 van de prentenboek Top 10. Uiteraard zijn ook de andere boeken uit de Top 10 absolute aanraders. Je vindt de Top 10 op de website van De Nationale Voorleesdagen.

Toon eventueel wat boeken die dit jaar of in eerdere jaren in de Top10 stonden.

Media Ukkie Dagen (DIA 19)

Tijdens de Media Ukkie Dagen (MUD) is er volop aandacht aan mediawijsheid in de opvoeding van kinderen van 0 t/m 6 jaar. De allerkleinsten weten hun weg in de digitale wereld razendsnel te vinden. Dreumesen, peuters en kleuters swipen zo naar hun favoriete filmpjes en apps. Maar, mediavaardig maakt nog niet mediawijs.

De MUD zijn een initiatief van Netwerk Mediawijsheid. Deze organisatie publiceert daarnaast elk jaar het zogenaamde Iene Miene Media-onderzoek: een grootschalig onderzoek naar mediagebruik binnen huishoudens met jonge kinderen. Het Iene Miene Media-onderzoek heeft als doel om te meten hoe kinderen binnen huishoudens omgaan met, en

gebruik maken van, verschillende media(apparaten) en hoe hun ouders hen hierbij begeleiden.

Zie ook www.netwerkmediawijsheid.nl

BoekStartdag (DIA 20)

De BoekStartdag wordt jaarlijks gehouden op een zaterdag eind mei of begin juni. De allerjongste bezoekers en hun (groot)ouders krijgen die dag een extra hartelijk welkom. Ook gastouders zijn welkom! Er zijn in veel bibliotheken leuke activiteiten om te ontdekken hoe fijn het is om samen met boekjes en taal bezig te zijn. Op de BoekStartdag zijn er extra veel activiteiten in de plaatselijke Bibliotheek. Let op: elke Bibliotheek heeft haar eigen programma: check de website van je Bibliotheek!

Tip: Laat de pagina zien waarop de verschillende webinars staan. Hierin worden veel boeken getipt en er wordt verteld wat je nog meer kunt doen. Zie

<https://www.boekstart.nl/boekentips/webinars.html>.

Kinderboekenweek (DIA 21)

De Kinderboekenweek heeft als doel zoveel mogelijk kinderen te enthousiasmeren om boeken te lezen. Tijdens de Kinderboekenweek krijg je het Kinderboekenweekgeschenk cadeau van je boekhandel bij aankoop van een bepaald minimaal bedrag aan kinderboeken. Voor de jongsten is er het Prentenboek van de Kinderboekenweek.

Stichting CPNB kent elk jaar ter gelegenheid van de Kinderboekenweek Griffels en Penselen toe aan de best geschreven of geïllustreerde kinderboeken in verschillende categorieën.

Stichting CPNB wil met deze bekroning de belangrijke functie van het werk van Nederlandse en buitenlandse schrijvers en illustratoren in kinderboeken onderstrepen.

Toon eventueel wat boeken die dit jaar of in eerdere jaren centraal stonden (als prentenboek van de Kinderboekenweek of als winnaars van griffels en penselen)